

գալարդներն ամբողջովին պետք են նույնառություն իրենց նախակին: Խոկ “Արծունեան միջանակին”, համար թող “Մշակու բանայ գրամագուգով” մը, եւ ապա հով ենք, թէ ժամանակուին կը հաւաքուի 15—20 հազար նոր գրամագուգով մըն այ, որով թէ Հարորդ: Ընկերութեան նոր թռիչ կը արագի: Եւ թէ հեղինակներու թիւը կը շատ- այ: Ուրեմն՝ “Ան ձե արեւ”:

8. Հետուրութեան երես նիս: “Մշակու մըջ (թիւ 54) կայ ընդարձակ նկարագրութիւն մը՝ “Պահապահի կայու Հանդ Ընդ Արեւել Մասնաւ, երկու նիստոց, անուամբ, ուր կամ ի մէջ այլոց, հետեւեանինը ու. Ա. Կակուլիի վասի լին հին անունը: Բար է հերքու (Արու Ֆարազի) քոյ, զաբը է դիմականիւ: Վանի լին տրուած Արէնոյն անունը, զրո տուեր են Աւրորդուի հզօր թագաւորները: Նյոնական թուապեսին (Տոսոյ), Ար- սոսոս (Արմէշ) եւն: “Եւ որոյն հետեւ Վանի շրջա- կայու հին աշխարհադրամն անունների և ուե- ղերի ռասումասիրութիւնը ամմիջապես կապ ունէր ներկայ զեկուցման հետ, ուստի եւ ժողովական- ները ցանկացան, որ այդ ռասումասիրութիւնը յանձն անձնն հայութէնները: Ըստհանուր հաւա- նութեամբ այդ գործն ին փայտ առաւ պրոֆ. Խա- լաթէնան եւ խոստացաւ յաշօրդ նիստին ներկայա- ցնել իր զեկուցումն այդ առիթով, թ. “Պ. Քիւ- չունի Յովհաննինու գործական հայութէնների մասին (ԺԶ, Ժէ գարեւեն): Խոկ երկրորդ նախ զեկուցումներն են, ա. Գր. Խալաթէն ըստի ըստհանուրի մի քանի աշխարհադրամն անուն- ները...” թ. Ա. Վ. Պատմեան “Աստուհին հին քաղաքուր”:

9. Յ. Պարունական ժամանելու ըստ իւրաքանչ: “Մշակու” (թ. 56) կը գրէ: “Թիֆլիսի հայոց Հաս- տարական ընկերութիւնը մի քանի անդամ դիմէլ է ն. Պոլի գրամագրաներին, ինքունութիւնը յայսուն է: Հանդիպեալ Պարոննեանի ընանիկի հայոցն, որպէս զե բանակի երա գրամագրութեան ուղարկի վարձարութիւն: Ընկերութիւնը մինչեւ այժմ չէ ստացել բաւարար պատման: Նյոն իսկ Կ. Պոլի պարորիաքարանում, ուր այժմ գտնում է 20 օս- մանեամ ուիկ Պարոննեանի ժամանակների համար, անեկու թիւն չունի վերջնական մասն, որպէս զի հասցնեն այդ գումարութիւնը եւ աղաքակի Մասնականներին, եւ “Ազգացին Ծնէրին” հեղինակի այրէն պատրիաքարանից ոչ հեռու մի անկինում մեծ զիկանքներով անց է կայուում իր օքերը, ինուր պատասերով դրսի որ եւ է նպաստի եւ օդութեան: Պարոննեանի հնասնիքը կրուուած!!! Մեր Կ. Պոլոց յարդու Ընթերցողները մտագիր կ'ընենք մասնաւորապէս:

ՕԳՏԱԿԵՐ ԳԻՑԵԼԻՔՆԵՐ

Ամբոխա 15.000 լրագիր կը հրատա- րակուի, գերմանիա 6000, Գալլիա 4100, Անգլիա 4000, Աւստրիա - Հռոմագրիա 3500,

Ասիա 2700, Եւրոպայի ուրիշ երկիրները 2200, Աւստրալիա 700, Աֆրիկէ 300: Ըսդհանրա- պէս առեալ 42.000 լրագիր, որոնց մէ 2000ը ի ձապն:

— Առուսիայի ակրութիւնը՝ Վասդիվաստոկ Արեւելեան լեզուաց ճեմարան մը պիտի հաս- տատէն, ուր պիտի սորվեցուն ճապոններէն, չի- նարէն, Կորէայի լեզուն եւ մոնգոլերէն, եւ այս տերութեանց պատմութիւնները, որպէս զի “Առ- ցիյէ Վեհմայի, Խօսքով՝” յաղողակ լեզուա- գէաններ ելլին եւ այրագոյն արեւելք՝ ուստա- կան աղդեցութիւնը տարածեն:

— Ըսդէկառքներու երթեւեկութեան ժամանակը կամաց փոփոխութեան կ'ենթ- արկուի, ըստ որում “12 մամ” ցերեկի, եւ 12 ժամ գիշեր, տարբերութիւնը պիտի բար- ձուի եւ պիտի գրուի 24 ժամ: Բեղդիա եւ Խոսիան արդէն ընդունած են, ապահովապէս միւս տէրութիւններն ալ պիտի հետեւին, վասն զի աւելի գործնական է: Ժամանակացոյցներու (tariff) վայ ցերեկուան եւ գիշերուան ժամենն որոշելու համար՝ գիշերուան ժամերը կը ստո- րագծուեէն: բայց երկարաւեւ ճամանակիու որութեանց ժամանակ շատ սնգամ հաշիւններու մէջ գիշերն ու ցերեկը իրարու կը խառնուէր: Քիչ գտուարութիւն չէ այս: 1—24 համբելը թէ պարզ է եւ թէ գիշերն է: Հնան ժամանցոյնները փոխելու ալ հարկ չկայ: Եթէ կեսորէն եռքը ժամը 5ին, օր աղաքակ, կ'սակներ ուր “ժամանակարգին”, համեմատ ժամը քամիկ է, պէտք է 5ին վայ աւելիցնել 12ը, կ'անենակը ուրեմն 17, խոկ եթէ ուղենք՝ օր. աղ. շողէ եկապքն “22”, ժամը, քանիքը դամն է, պէտք են 22էն 12 հանել, եւ կ'ու- նենակը 10: Այս դիւրին եղանակս գոհ չե- ղող կրնայ իւր հին ժամացոցին թուացցը (cadran) փոխել տալ, եւ երկու բոլորակի բաժ- ուած թուացց մը զնել տալ՝ մէջ մէջ: Նշեքնիլ (1—12) կը նշանակուի իրեւ ցերե- կուան ժամ, իսկ արտաքին շրջանակը (12—24) իրը գիշերուան: Եթէ կէսօրէն յառաջ ժամա- ցոցին կը նայինք ներքին բորբակը ցցց կու տայ ժամերը, իսկ կ'սօրէն եաբը մինչեւ կէս գիշեր՝ արտաքին բոլորակը: Թողլ տակը, որ նոր դրութեան համեմատ ժամացոցիներ ալ սկսած են արդէն ողողել հրապարակը:

— Անծուն վասօդն եթէ զարմանալի է, աւելի զարմանալի է նորագիւա թնդանօթը: Դաշլիացի գնդապէտ մը Հումբեր, զինուորա-

կան քննիչ մասնաժողովին ներկայացուց իւր թնդանոթը, որ մէ հունի կը ծնանի, եւ ոչ յայն կը համէ: խոստացուած արդինքն հաստատուցաւ՝ կը օրագիր մը:

— Քանի մ' ամէ ի վեր կը լւնք, որ նիւ Եորկի քիմիագէտ մը՝ Dr. Stephen H. Emmens, արծաթն ուսկւց փոխելու գիտն ըրած է: Եւլուծ գարու մէջ կապրինք եւ համորուած ենք թէ ամէն փայտն ոսկի չէ: Բայց այս գիւտը կը հաստատուի: Խեղճ ալքիմիստներն իթէ կարենայի՞ն գերեզմանէն իրենց գլուխը վեր վերցնել եւ տեսնել թէ իրենց քուրաներու եւ հոնցներու մէջ ըրած փորձերն հազիւ 19 գարու վերցնելը արդիւր մը տռին, բայց ոչ իրենց մորդական խանուրգներով՝ որ շատ կը նմանին մեր միջին գարու բժշկարաններու գեղերուն, այլ չըրմութեամբ, եւ ելքորականութեամբ, մագնիսականութեամբ, ծանրութեան քիմիական աղերսին՝ եւ X-ձառագայթներու օրինոք...: Առ այս 28 գրամ արծաթէ 22 գրամ ոսկի կը “շինուի:” Անչե՛ պիտի տեսնելու 20^{րդ}, 30^{րդ} եւն դարերու, նմէ համար տարի եսքը մը մըն ալ երկրագնդին փայտ երեւալու անզուգական բախուն ունենար ժամանակակից մահկանացու մը, պիտի ճանչար իւր երկրագունդը:

— Ապրէ ամսնյն 7ին գիշերը ժամը երեքին կապագայ (բայէմա) գետինը գրեթէ 300 մետր տարածութեամբ սկսաւ “քամել”, որով հարիւրաւոր աներ կործանեցան: Երկար շարժէն աւելի ահսելի է այս երեւոյթը:

— Ըշեպանիկ գիտականը (առ. Հ. Ամ. ո. 1898, Ապր. էջ 127) ոստայնանկութեան համար կարեւոր գիւտ մը ըրած եւ 800.000 մարդի ծախօծ է: Գիւտարին գծագրութիւններ կատար վրայ հրաւելը շարաթներ ու ամսներ կը սեւէր. Շիմայ լուսանկարի եւ ելքորականութեան միջցով քանի մը ժամու գործ է:

— Ընտառներ, երկիններ, դաշտեր եւն, բնական առարկաներ գծագրելու համար կրիոնիչներ (Dikatopter) առուամբ գործէ մը հնարած է էպպէր (Epper) գերմանացին: Երկու հայերիններէ մէկն ընդարձակ առարկան կ'ամ փոփէ եւ երկրորդին վրայ կը ցոլցնէ. երկուքին մակերեւոյթն ալ քառակուսի գծեալ ըլլարով՝ բաւական է ձեռքի մատիտը այս գծերուն վրային շարժել, եւ աշակը գծագրուի ուղղաց առարկան: Գործիքն դին է ըստ մեծութեան՝ 4 մարդ, 8,50 մ. և 20 մ.:

— Դ. Ֆրանց Վ. Էռներ՝ Կիլկեան Ցաւը բլուներուն վրայ գտած կենցանիներէն կը յիշէ Յ հատ նոր տեսակ օձ, 2 մոլց եւ 1 գորտ. („Zoolog. Anzeiger“, XXI, 21 Մարտ, 1898:)

ԺԱՂԱԿԱԿԱՆ

ԸՆՎԱՐԴԱԿԱՆ ԾԵՍԱՌՈՒԹԵՒՆ

Վիճակ, 29 Ապրիլ, 1898:

Սպանիա նև Միացեալ-Նամաննքը: Վերջապէս սկսաւ աննաւասար պատերազմը: Աննաւասար կ'անուաննեն նախ՝ դրամական տէսակէտով, եւ երկրորդ տեղույ հնուասորթեան համար: Եթէ ստոյգ է Մընտէ Կուկուլի վծիոր թէ յաջող պատերազմի մը համար պէտք է “ա. Դրամ. թ. Դրամ. գ. Շատ դրամ”, Միացեալ-Նամանգներն յաջող եւր մը կ'ունենան, քանի որ “դրամ”, չի պակսիր իրենց: Աշխարհացոյց տախտակի մը վրայ ակնարկ մը քաւական է համացընլու համար թէ Մ. Նամանգները կը գործն իրենց “քթին տակ”, իսկ Սպանիա հագարարու բիլումէտր հնուուն պիտի հասցնէ մարտափայրն իւրօքքը, մեծերն ու նամատորթիղը. Եւ արտաքին թշնամույն դիմարթին ատեն պիտի կոռի եւ ներփակ թշնամույն հետ: Այս ամէն նշանները գուշակել կու տան սպանիական գննուց անսաջողութիւնը, բայց “յոնեւնես ըլլալ պէտք չէ”, կ'ըսէր հրապարական Սպանիայի արտաքին գործոց պաշտօնեայն, “այնպիսի բաներ պիտի կատարուին, որ աշխարհ պիտի զարմանայ”,... Vedremo! Առ այժմ՝ խոնմնութիւն է հեռազիրներու նկատմամբ կասկածութեալ, վասն զի յուզիչ լրերը շահագէտներու ծենոքը գէնի եղած է: Երկակողմանի կը շահան պատերազմոն տէրութիւնները նաև երես կը լինի իրարու վնասել. յայս ալ Միացեալ-Նամանգներն աեւելի յաջող կ'իրեւան: Ամենայն հաւանականութեամբ շատ պիտի երկարի այս պատերազմը եւ նոյն իսկ սպանիական զինուց յաջողութեան վարձքը պիտի ըլլայ՝ կու